

Høring: Kulturdirektoratets strategi for immateriell kulturarv 2026 - innspill fra Norges kulturvernforbund

20. februar 2026

Kulturvernforbundet takker for muligheten til å komme med innspill til denne prosessen. Vi viser til tidligere innspill fra oss, som ble presentert på et eget innspillsmøte med våre medlemsorganisasjoner, og i skriftlig innspill datert 3. november 2025. Vi er også med i Forum for levende kulturarv, og støtter deres innspill til strategien.

Innledningsvis påpeker vi at det er fint at det utarbeides en strategi for immateriell kulturarv. Det har vært etterspurt. Vi mener at det også står mye bra i bakgrunnsdokumentet. For eksempel understrekes de frivillige organisasjonenes viktige rolle, det fremmes et helhetlig syn på kulturarv og et tettere samarbeid mellom ulike departementer og direktorater. Kulturvernforbundet mener likevel at forslaget til strategi er skuffende, og at det som beskrives i bakgrunnsnotatet ikke er fulgt opp i strategien.

Kulturvernforbundets hovedbudskap:

Vi gjentar de overordnede budskapene som vi også fremmet i forrige innspill:

1) Arbeidet med immateriell kulturarv må prioriteres høyere

Kulturvernforbundet mener det burde være en nasjonal strategi for immateriell kulturarv – ikke en intern strategi for Kulturdirektoratet. Norge har ratifisert konvensjonen, og dette medfører internasjonale forpliktelser, som Norge skal rapportere på. Det er statens ansvar å sørge for at disse oppfylles på en god måte. Dette bør følges opp i nasjonale mål og tiltak, og reflekteres i statsbudsjettet. Strategien slik den nå foreligger svarer ikke til statens ansvar etter konvensjonen, og heller ikke til de strukturelle utfordringene feltet står overfor i dag.

2) Det må være et helhetlig syn på kulturarv (immateriell og fysiske kulturminner)

I tråd med sektorprinsippet, er ansvaret for kulturarv i dag fordelt på forskjellige departementer, og i ulike avdelinger i regional forvaltning. Dette resulterer i en fragmentert politikk på kulturarvfeltet. Vi mener det må være en mer helhetlig tilnærming, der fysiske kulturminner og immateriell kulturarv ses i sammenheng. Selv om det fremmes et helhetlig syn på kulturarv i bakgrunnsnotatet, så er det fremdeles ikke en helhetlig politikk på feltet. Da hadde det vært en nasjonal stortingsmelding om kulturarv, og en nasjonal strategi for immateriell kulturarv.

3) Det frivillige kulturvernet må være del av strategien og politikken

I bakgrunnsnotatet står det at «NGOer, frivillige organisasjoner og kulturbærere har en **nøkkelrolle**, både som utøvere, kunnskapsbærere og strategiske aktører i arbeidet med vern og videreføring av immateriell kulturarv».

I notatet omtales organisasjonenes og utøverne som selve drivkraften for vern og videreføring av immateriell kulturarv, og det er et uttalt mål å fremme frivillig deltakelse og samarbeid. I tillegg fremmes organisasjonenes rolle i forhold til demokrati, bærekraft, felleskap, motstandskraft og beredskap. Organisasjonenes og utøvernes viktige rolle kommer således godt frem i bakgrunnsdokumentet - men utelates i strategien.

Kulturvernforbundet mener det er nødvendig å tydeliggjøre frivilligheten som et eget strategisk satsingsområde i strategien. **Vi foreslår at frivillige organisasjoners rolle legges til som et eget strategisk satsingsområde i strategien.**

Dette vil også være i tråd med nasjonale føringer. Vi viser blant annet til Kulturpolitisk toppmøte 9. februar, der årets tema var «kulturens rolle i et samfunn i omstilling». Her ble kulturfrivilligheten fremmet som en av de viktigste aktørene på kulturfeltet, og det var fokus på «kultur og frivillighet som drivkraft for bærekraftig samfunnsutvikling». Det vil også være i tråd med det nasjonale fokuset på beredskap. Om man vil styrke beredskapen i det norske samfunnet, må man styrke sivilsamfunnet og det frie kulturlivet.

Kulturvernforbundet har i dag 32 medlemsorganisasjoner som til sammen har rundt 270 000 medlemmer og 2600 lokallag. Med en innsats på over 7 millioner timer årlig i frivillig innsats, er det frivillige kulturvernet en av de største aktørene på feltet. Organisasjonene jobber med hele bredden innenfor kulturarvfeltet og har unik kunnskap på sine respektive områder. Flere av organisasjonene er UNESCO-akkrediterte rådgivere, og mange er med i Forum for levede kulturarv.

En større vektlegging av organisasjonenes rolle vil være i tråd med både nasjonale føringer og med UNESCO sine prioriteringer. Det samsvarer også med UNESCOs 2003-konvensjon, som understreker lokalsamfunn, grupper og utøvers rolle som premissleverandører. Å utelate frivilligheten som et eksplisitt strategisk satsingsområde innebærer etter vårt syn en mangelfull operasjonalisering av konvensjonen.

Andre innspill - bakgrunnsdokumentet

4.4. Internasjonalt samarbeid: her ber vi Kulturdirektoratet vurdere å ta inn det europeiske samarbeidet om Kulturverndagene / European Heritage Days (EHD), i regi av Europarådet. Dette er den største årlige kulturfestivalen i Europa, der formidling av immateriell kulturarv er en sentral del av så godt som alle arrangementer. Kulturvernforbundet er nasjonal koordinator for kulturverndagene i Norge – en oppgave vi har fått delegert tidligere fra KUD og KLD.

7 Mekanismer som spiller inn: I dette avsnittet refereres det til relevante stortingsmeldinger, utredninger og strategier. Vi mener at setningen der det står at Museumsmeldingen og Kulturmiljømeldingen «vektlegger *museenes rolle* i å ivareta både materiell og immateriell kulturarv» (vår kursiv) er misvisende eller mangelfull. I Kulturmiljømeldingen omtales det frivillige kulturvernet som selve bærebjelken på feltet, og at det er et eget nasjonalt mål at «Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø».

8.3 Finansieringsordninger: Kulturvernforbundet reagerer på det som står om at «*De fleste* aktører som arbeider med feltet mottar offentlig støtte på statlig, regionalt eller lokalt nivå, ofte i kombinasjon med frivillig innsats». Vi påpekte dette også i det forrige innspillet. Selv om teksten nå er endret fra «*Nesten alle*» til «*De fleste*», så stemmer dette overhodet ikke for våre medlemsorganisasjoner, og dersom dette er noe som rapporteres inn til UNESCO, så er det svært misvisende. Mange av Kulturvernforbundets medlemsorganisasjoner tilhører Kultur- og likestillingsdepartementet – kun en tredjedel av disse får statlig støtte. Ingen nye har kommet inn på ordningen på mange år og det har i realiteten ikke vært noen styrking av vårt felt så lenge vi kan huske, selv om det er etterspurt i både møter og budsjettinnspill. Satsingene går til museene og de andre delene av kulturfeltet. Det har vært økte tilskudd ift. momskompensasjon og regionale samordning, men ingen endring ift. driftsstøtte eller satsing på det frivillige kulturvernet. Vi minner om viktigheten av gode rammebetingelser, og at vi har etterspurt et løft for det frivillige kulturvernet i mange år.

Våre ønsker:

Vi ønsker å bidra konstruktivt til videre arbeid med immateriell kulturarv i Norge. Men dette forutsetter at staten tar sitt ansvar på alvor, og at arbeidet løftes ut av et snevert forvaltningsspor og inn i en tydelig nasjonal politikk.

Vi ber derfor om:

1. at det utarbeides en statlig, tverrsektoriell strategi for immateriell kulturarv
2. at politiske prioriteringer og økonomiske virkemidler i større grad samsvarer med Norges forpliktelser etter 2003-konvensjonen
3. at frivillighetens rolle legges til som et eget strategisk satsingsområde i strategien.
4. at rammebetingelsene for det frivillige kulturvernet styrkes, herunder driftstøtten til organisasjonene.

Med vennlig hilsen

Norges kulturvernforbund